

Coby van der Linde is hoofd van het Clingendael International Energy Programme en hoogleraar Geopolitiek en Energiemanagement aan de Rijksuniversiteit Groningen.

Column

Het debat en de visie

Afgelopen 22 mei stond energie op de agenda van de Europese Raad. De zorgen om de concurrentiekracht van Europa waren vast debet aan de agendering. Die discussie waart al enige tijd door Europa en had de commissie al een uitspraak ontlokt over de, wellicht bescheiden, mogelijkheden van schaliegas. De verklaring na afloop van de vergadering brengt weinig meer nieuws dan bevestiging van het staande beleid. Het leest als de bekende Europaspreek. Ze kunnen ook niet anders als ze namens alle lidstaten willen spreken en geloof uit willen blijven dragen over het Europese project. Maar het knaagt. De verschillen in en tussen EU-landen neemt toe en een snel antwoord blijft uit.

Na vijf jaar van crisis zijn op alle fronten de reserves op. De economie had al moeite om de combinatie van tegenvallende vraag en krappe kredieten te verteren en daar komt de hand op de knip van de overheid nog bij. In de eerste jaren van de crisis vonden sommige sectoren een welkome uitweg in het exporteren naar opkomende markten. Maar ook daar neemt de trekkracht af. Brazilië worstelt al langer met het vasthouden van de grote belofte als snelle groeier en ook in China nemen de problemen toe. De stijgende kosten en de moeilijke overgang naar meer binnenlandsgerichte groei zorgen voor een groeivertraging, waardoor de glans van de exportroute voor de Europese industrie wat verbleekt. Japan heeft zich recentelijk gestort op een monetair 'va banque'-beleid om de economie aan te zwengelen en de concurrentie met de Aziatische burens aan te gaan. Voor Europa wordt het internationale

economische strijdtonel niet gemakkelijker. Investeringsvinden zo langzamerhand vooral niet in Europa plaats maar elders, om de mogelijkheden van andere markten voor het bedrijf uit te nutten. Ook in de energiesector is dit waar te nemen.

Niet hier

Het herstel van de Amerikaanse economie is een lichtpuntje voor sommige Europese sectoren, maar trekt vooral investeerders aan. In Europa wordt met regelmaat verwezen naar de grote ommezwaai in het concurrentievermogen van de Amerikaanse industrie door de lagere energie- en grondstofprijzen. Het is duidelijk dat een dergelijke ommezwaai niet in Europa te verwachten valt, maar vooral gezien moet worden in het licht van het vertragen van de groei van de importafhankelijkheid. Niettemin is het sluiten van de deur voor schaliegas in Europa onverstandig; vanuit technologisch

en investeringsopzicht en vanuit de markt (of wat daar nog van over is gebleven). Ook bij een veel bescheidener ontwikkeling van dit gas kan de ontwikkeling helpen om de gasector in Europa nieuw perspectief te bieden en tegelijkertijd zorgen voor minder politiek geladen relaties met producerende landen. Ook houden we zicht op het CO₂-beleid. Een strategie van duurzaam met kolen zonder CCS, die zich nu lijkt te ontrollen, is moeilijk in te passen in de routekaarten en maakt het Europese verhaal richting China en India niet sterker.

Niet daar

De recente aankondiging van de handelsmaatregelen tegen Chinese zonnepanelen komt daar nog bij, waardoor de route naar betaalbaarder huishoudelijk duurzaam ook de wacht wordt aangezegd. Immers het leed voor deze Europese producenten is al geleden, daar helpt

geen late verdedigende actie meer aan. Voor andere energiebedrijven in Europa, die zoeken naar betrouwbare investeringen, is het een moeilijke tijd. De verwachting dat overheid en burger de subsidies op sommige vormen van duurzame energie lang kunnen volhouden, is niet groot. Bovendien zijn zij wars van gesubsidieerde sectoren en volgen liever de markt. Het is juist de markt die voor veel onzekerheid zorgt, omdat de interventies van overheden enerzijds zo'n grote vlucht hebben genomen en anderzijds ook weer niet; getuige de kolen die Europa binnenstromen.

Dynamische visie

De discussie over de Europese concurrentiekracht, of dit nu via de energiekant of via de arbeidskosten of monetaire kant wordt gevoerd, laat zien dat de groef waarin Europa vastzit erg diep is. Het is moeilijk voor een moloch als de EU om van koers te veranderen.

Het staande beleid overgoten met een zuinigheidssaus is niet het antwoord op de problemen, waarin het oude continent zich bevindt. Het is zo pre-2008. De visie waar nu uitvoering aan wordt gegeven, is er een van meer overheidssturing, maar met minder financiële slagkracht om de daad bij het woord te voegen dan voorzien. Ondertussen gaan de ontwikkelingen elders verder, groeien de energiebalansen van de lidstaten niet echt nader en ziet de Europese energieindustrie de mogelijkheden vooralsnog krimpen in de thuismarkt. Energie op de agenda van de Europa Raad is mooi, maar zolang de echte problemen vooruit worden geschoven, schiet het niet op. Als de nullen en enen niet optellen, dan is het moeilijk om pacts, akkoorden en andere overeenkomsten te sluiten. Mijn oma wist al, 'het moet uit de lengte of uit de breedte komen' en Europa heeft weinig van beide. ■

